

Frivillighetserklæringen

– erklæring for samspillet mellom regjeringen og frivillig sektor

DEPARTEMENTENE

Forord

Frivilligheten er en stor og selvstendig del av vårt samfunn som gir en merverdi til den som bidrar og til samfunnet som helhet. Å være frivillig gir kompetanse, erfaring, sosial tilhørighet og mestring til enkeltmennesket. Samtidig skaper frivilligheten fellesskap, den bidrar til en bedre hverdag for mange mennesker, og den bidrar til samfunnsutviklingen gjennom å utfordre og sette dagsorden.

Mangfoldighet er frivillighetens styrke. Idrett, kultur, tro og livssyn, friluftsliv, humanitær assistanse, sosialt arbeid, nærmiljøengasjement og politisk påvirkning er bare noen feltene der frivillig innsats er avgjørende. Frivillige organisasjoner spenner fra små enkeltprosjekter og ad hoc-frivillighet til store medlemsorganisasjoner med en bred aktivitetsportefølje, brukerorganisasjoner, likemannsarbeid og trossamfunn.

Likevel er det verdier og egenskaper som all frivillighet har felles. Frivilligheten bygger på menneskers engasjement og ubetalte innsats. Kreativitet og pågangsmot er andre kjennetegn. Velferdssamfunnet slik vi kjenner det i dag ville ikke sett slik ut om ikke frivillige organisasjoner hadde hatt mot og kraft til å ta tak i uløste oppgaver.

Regjeringen vil legge til rette for et sterkt sivilsamfunn som kan være en motvekt til statens makt. Samtidig er det lange tradisjoner for samarbeid mellom frivillig og offentlig sektor. Regjeringen bygger sin politikk på frihet og tillit. Frivillighetserklæringen er et uttrykk for regjeringens anerkjennelse av frivillig sektor og et rammeverk for et sterkt og godt samspill videre.

Frivillighet er ikke et supplement til offentlig virksomhet. Det er en grunnleggende del av menneskenes liv og virke og en forutsetning for et godt samfunn.

Formål

Frivillighetserklæringen inneholder grunnleggende prinsipper og overordnede målsetninger for regjeringens samspill med frivillig sektor. Frivillig sektor inkluderer alle som driver frivillig virke på ikke-fortjenestebasert og ikke-offentlig basis i Norge. Målet med erklæringen er å gi et fundament for et forutsigbart og konstruktivt samspill.

Frivillighetserklæringen legger rammene for dialog og samspill med frivilligheten uavhengig av departement, direktorat eller etat og skal bidra til en helhetlig frivillighetspolitikk.

ERKLÆRINGEN ER DELT INN I TRE DELER:

1. Grunnlag for samspillet
2. Rammeverk for samspillet
3. Oppfølging av erklæringen

I utviklingen av frivillighetserklæringen har regjeringen lyttet til frivillighetens beskrivelse av hva som er viktig i samspillet med offentlige myndigheter gjennom innspillsseminar og høringsrunde. Frivillighetserklæringen bygger på disse innspillene i tillegg til regjeringens frivillighetspolitikk slik den framkommer i regjeringserklæringen.

Frivillighetserklæringen er ikke et sett med regler, men beskriver regjeringens intensjoner for samspillet med frivilligheten og skal bidra til gode vilkår for sektoren. Erklæringen gir anerkjennelse til frivilligheten og skal gi forutsigbarhet i samarbeidet, men er ikke en avtale med sektoren.

Frivillighetserklæringen et fundament som bygger opp under det samspillet som foregår mellom regjeringen og frivillig sektor på de ulike samfunnsområdene og erstatter ikke det enkelte departements sektorpolitiske ansvar. Samtidig er Frivillighetserklæringen en anerkjennelse av at frivillighet og statens samspill med frivillig sektor også er et eget politikkområde, og den skal bidra til koordineringen av regjeringens frivillighetspolitikk.

Frivillig aktivitet foregår i stor grad i lokalsamfunnene. Frivillighetserklæringen er de nasjonale myndigheters erklæring for samspillet med frivillig sektor. Den kan likevel være en inspirasjon og ramme for det samarbeidet som skjer lokalt og være med på å støtte opp under samarbeidet mellom kommunene og frivilligheten. Regjeringen viser også til Plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor inngått av KS og Frivillighet Norge.

Frivillighetserklæringen

1. GRUNNLAG FOR SAMSPILLET

Regjeringen anerkjenner frivillighetens verdi – for den som er frivillig, for den som mottar resultatet av frivillig innsats og for samfunnet som helhet.

Regjeringen anerkjenner frivillighetens selvstendige rolle. Regjeringen ønsker ikke å regulere frivilligheten, men støtte opp under frivillighetens egenart og drivkraft gjennom å gi handlingsrom, forutsigbarhet og tilrettelegge for vekst nedenfra.

Regjeringen anerkjenner frivillige organisasjoner, frivilligsentraler og annen frivillig virksomhet som arenaer for deltakelse, formell og uformell læring og demokratibyggning. Frivillige organisasjoner er betydningsfulle talerør på vegne av sine medlemmer og deltakere og for samfunnet generelt.

Regjeringen anerkjenner frivilligheten som en viktig aktør i å løse samfunnsoppgaver blant annet som leverandør av helse- og sosialtjenester og i beredskapsarbeidet. Regjeringen anerkjenner at frivillig engasjement og frivillige organisasjoner styrker demokratiet på lokalt og nasjonalt plan og ved engasjement for internasjonale problemstillinger. Det må legges til rette for frivillighetens deltakelse i politiske prosesser.

Regjeringen anerkjenner at frivilligheten er mangfoldig. Dette er en forutsetning for den høye deltakelsen vi har i frivillig sektor i Norge, og en mangfoldig frivillighet er en verdi i seg selv. Regjeringen må ta høyde for ulike typer frivillighet i sitt samspill med sektoren.

Regjeringen anerkjenner frivillighetens vekstpotensial gjennom å nå ut til nye grupper og skape mer aktivitet og engasjement.

Regjeringen anerkjenner at til tross for mangfoldet er det noen fellestrekk og egenskaper som kjennetegner all frivillig virksomhet og at dette fordrer en helhetlig og koordinert frivillighetspolitikk. Frivillighetserklæringen skal bidra til dette.

Regjeringens samspill med frivillig sektor skal preges av

- Forutsigbarhet
- Åpenhet
- Tillit
- Tilgjengelighet

Dette konkretiseres i punktene under Frivillighetserklæringens del 2: Rammeverk for samspillet.

2. RAMMEVERK FOR SAMSPILLET

Medvirkning

Regjeringen vil legge til rette for medvirkning fra frivillig sektor i politiske prosesser. Dette gir bedre kvalitet på beslutningene, speiler samfunnets mangfold bedre, gir bredere eierskap til beslutningene og bidrar til gjensidig læring og demokratiutvikling. Hvordan det legges til rette for medvirkning er avgjørende for å sikre fruktbare og velfungerende prosesser. Retten til lokal medvirkning er blant annet regulert i plan- og bygningsloven og i folkehelsesloven. Frivillighetserklæringen skal sikre en mer enhetlig praksis for frivillig sektors involvering i politiske prosesser på nasjonalt plan.

Regjeringen vil

- Styrke frivillig sektors medvirkning i politiske prosesser gjennom:
 - Å aktivt legge til rette for frivillig sektors medvirkning for å sikre et bredt beslutningsgrunnlag.
 - Å invitere til innspill fra frivillig sektor tidlig i politiske prosesser i saker som berører, eller har betydning for frivilligheten. .
 - Å gjøre det enkelt for frivillige å delta for eksempel gjennom å legge innspillmøter etter normal arbeidstid.
 - Å ha tilstrekkelig lange høringsfrister. Det skal tilstrebes å ha tre måneders høringsfrist i saker som angår frivillig sektor direkte.
 - Å gjøre informasjon om politiske prosesser og beslutninger enkelt tilgjengelig og synliggjøre hvordan innspillene har vært en del av prosessen.
- Styrke kunnskap om frivillig sektor gjennom:
 - Å bidra til forskning og utredning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
 - Å gjøre denne forskningen tilgjengelig for frivillig sektor.
 - Å sørge for at kunnskap om frivillig sektor, sektorens samfunnsmessige betydning og kvaliteter øker i den offentlige forvaltningen.

Forenkling og samordning

Forenkling og forutsigbarhet skal prege regjeringens samspill med frivillig sektor. Regjeringen har som mål at frivillige skal bruke mindre tid på søknad og rapportering og mer tid på aktivitet. For å kunne møte frivillighetens mangfold ønsker regjeringen å opprettholde sektoransvaret i frivillighetspolitikken, men styrke kunnskapen og samhandlingen på tvers av departementene. Kulturdepartementet koordinerer den statlige frivillighetspolitikken og skal sørge for at Frivillighetserklæringen følges opp i hele regjeringen.

Regjeringen vil:

- Møte frivilligheten med mest mulig ensartet praksis, holdninger og bruk av begreper. Dette innebærer:
 - Gjøre informasjon om tilskuddsordninger, gjeldende lover, retningslinjer, forskrifter etc som er av betydning for frivillig sektor lett tilgjengelig.
 - Gjennomgå begrepsbruk og definisjoner i tilskuddsordninger og gjeldende lover og regler.
- Tilpasse tilskuddsordninger til frivillighetens egenart uavhengig av hvilket departement, direktorat eller etat som forvalter tilskuddet. Dette innebærer:
 - Enkelt språk
 - Bruk av veilederen Forenkling av statlige tilskuddsordninger for barne- og ungdomsorganisasjoner i alle tilskuddsordninger til frivillige organisasjoner.
 - Lytte til frivilligheten når nye tilskudd skal utvikles og eksisterende ordninger skal endres.
 - Tilpasse søknads- og rapporteringsfrister og utbetalinger til virksomheten i frivillige organisasjoner.
 - Tilpasse krav til rapportering og kontrolltiltak til tilskuddenes størrelse
- Aktiv bruk av Frivillighetsregisteret som et verktøy i samhandlingen mellom frivillige organisasjoners og staten. Dette innebærer:
 - Gjøre det enkelt å registrere seg og endre opplysninger i registeret.
 - Knytte flere ordninger til registeret
 - Sikre gjenbruk av informasjon gjennom at offentlige myndigheter tar Frivillighetsregisteret i bruk i sin samhandling med frivillige organisasjoner.
- Sørge for å involvere kommuner og fylker i saker som har konsekvenser for lokal frivillighet og bidra til at kommunene legger til rette for frivilligheten lokalt.

3. OPPFØLGING AV ERKLÆRINGEN

Frivillighetserklæringen skal bidra til mer forutsigbarhet og langsiktighet i samspillet mellom regjeringen og frivillig sektor.

Innholdet i frivillighetserklæringen skal følges opp gjennom:

- Bred forankring av erklæringen i regjeringen
- Et årlig statusmøte mellom en bredde av frivillig sektor og regjeringen med erklæringen som tema.
- Legge til rette for nasjonale møteplasser for frivillig sektor, kommune og stat

Kulturdepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Internett: www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Design: Melkeveien designkontor

Trykk: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

06/2015